

ДЕРЖАВНІ І ФІНАНСИ

УДК 336.02

doi: 10.15330/apred.2.17.31-46

Мельник В. М.¹, Руденко В. В.²

СТРУКТУРНІ СКЛАДОВІ ФІСКАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

¹Державна освітня установа «Навчально-методичний центр з питань якості освіти»,
Державна служба якості освіти України,
вул. Металістів, 5А, м. Київ,
03057, Україна,
тел.: (044) 204-98-06,
e-mail.: melnik_viktor@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-7439-1564

²ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
вул. Дегтярівська, 49-г, м. Київ,
03113, Україна,
тел.: (044) 456-36-35,
e-mail.: vitarudenko@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-4911-7600

Анотація. Вплив фіскального механізму на інвестиційні процеси здійснюється через його структуру та спрямованість складових на вирішення конкретних завдань і досягнення реального ефекту, що відбувається завдяки фінансовим ресурсам, які формуються, розподіляються та використовуються на задоволення інвестиційних потреб суб'єктів економіки. Зазначене обумовлює актуальність дослідження структурних складових фіскального механізму та їх впливу на здійснення інвестицій.

Стаття присвячена виокремленню та обґрунтуванню структурних складових фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів.

Специфіка наукових завдань, що становлять предмет дослідження, вимагала використання комплексу спеціальних методів, застосування яких допомогло визначити структурні складові фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів, зокрема методи, форми, інструменти та важелі.

У статті досліджено зміст методів фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів і запропоновано до них відносити планування, організацію та контроль. Розглянуто сутність форм фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів і обґрунтовано їх склад, що охоплює податкову форму мобілізації бюджетних доходів, неподаткову форму мобілізації бюджетних доходів, трансфертування, кошторисне фінансування, бюджетне інвестування, бюджетне резервування, фінансування бюджету, кредитування бюджету, державні (місцеві) запозичення, державні (місцеві) гарантії. Визначено зміст інструментів фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів і рекомендовано до них включати доходи, видатки, балансування бюджету та державне (місцеве) кредитування. Висвітлено сутність важелів фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів і запропоновано відносити до них засоби, завдяки яким підсилюється дія фіскальних інструментів, яка може мати як стимулювальний, так і стримувальний характер.

В результаті дослідження доведено, що фіскальний механізм регулювання інвестиційних процесів є сукупністю методів, форм, інструментів і важелів впливу держави на процес формування, розподілу та використання фінансових ресурсів з метою реалізації фіскальної

політики, спрямованої на незворотні, закономірні, кількісні, структурні та якісні соціально-економічні зміни, обумовлені реалізацією інвестицій.

Ключові слова: фіскальна політика, фіскальний механізм, методи, форми, інструменти, важелі.

Melnik V. M.¹, Rudenko V. V.²

STRUCTURAL COMPONENTS OF THE FISCAL MECHANISM FOR REGULATING THE INVESTMENT PROCESSES

¹State Educational Institution “Educational and Methodical Center on Questions of Quality Educational”,
State Service for the Quality of Education of Ukraine,
Metalistiv str., 5A, Kyiv,
03057, Ukraine,
tel .: (044) 204-98-06,
e-mail.: melnik_viktor@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-7439-1564

²Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Finance,
Dehtiarivska str., 49-h , Kyiv,
03113,Ukraine,
tel .: (044) 456-36-35,
e-mail.: vitarudenko@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-4911-7600

Abstract. The influence of the fiscal mechanism on investment processes is carried out through its structure and the focus of the components on solving specific problems and achieving a real effect, which occurs due to financial resources that are formed, distributed and used to meet the investment needs of economic entities. This determines the relevance of the study of the structural components of the fiscal mechanism and their impact on investment.

The article is devoted to the separation and substantiation of the structural components of the fiscal mechanism for regulating the investment processes.

The specifics of scientific tasks being the subject of the research required the use of a complex of methods which enabled to determine the structural components of the fiscal mechanism for regulating the investment processes, including methods, forms, tools and levers.

The article the content of the methods of the fiscal mechanism for regulating the investment processes is investigated and it is proposed to include planning, organization and control among them. The essence of the forms of fiscal mechanism for regulating the investment processes is considered and their structure is substantiated, covering the tax form of mobilization of budget revenues, non-tax form of mobilization of budget revenues, transfer, budget financing, budget investment, budget reservation, budget financing, budget crediting, state (local) borrowings. state (local) guarantees. The content of the instruments of the fiscal mechanism for regulating the investment processes is determined and it is recommended to include revenues, expenditures, budget balancing and state (local) borrowings. The essence of the levers of the fiscal mechanism for regulating the investment processes is highlighted and it is proposed to include the means by which the effect of fiscal instruments is enhanced, which can be both stimulating and deterrent.

As a result of the research it is proved that the fiscal mechanism for regulating the investment processes is a set of methods, forms, tools and levers of state influence on the formation, distribution and use of financial resources to implement fiscal policy aimed at irreversible, targeted, quantitative, structural and qualitative socio-economic changes due to the implementation of investments.

Key words: fiscal policy, fiscal mechanism, methods, forms, tools, levers.

Вступ. Фіскальний механізм, що відображається у цілеспрямованому впливі держави на процес формування, розподілу та використання фінансових ресурсів з метою реалізації фіскальної політики, дозволяє регулювати інвестиційні процеси. Однак інвестиційні завдання даного механізму можуть бути досягнуті тільки за умови ефективного використання усієї сукупності його складових, зокрема методів, форм, інструментів і важелів. Тому, особливої актуальності набувають питання структури фіскального механізму, від якої залежить не тільки встановлення оптимальних пропорцій розподілу фінансових ресурсів між споживанням та інвестиціями, а й досягнення балансу у задоволенні фіскальних й інвестиційних інтересів усіх економічних суб'єктів.

Постановка завдання. Питаннями структурування фінансового механізму займалися багато науковців, серед яких: М. Артус, В. Баранова, Т. Бурденюк, Є. Ганевич, А. Грязнова, О. Кириленко, В. Климович, К. Курилов, В. Мельников, Л. Під'яблонська, О. Романенко, В. Свірський, В. Сізов та ін. Однак структуру фіскального механізму як складової фінансового механізму досліджувала невелика кількість вчених: методи описували Л. Момотюк і О. Сидорович, форми розглядали В. Тропіна, Д. Осецька і С. Маслюченко, інструменти характеризували І. Канцур, Л. Демиденко, М. Ватагович, важелі висвітлювала Л. Демиденко. Віддаючи належне напрацюванням вказаних фахівців, варто відзначити, що проблеми структури фіскального механізму не знайшли свого остаточного вирішення, зокрема не здійснено наукового обґрунтування структурних складових фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів.

Мета дослідження полягає у виокремленні та обґрунтуванні структурних складових фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів.

У процесі дослідження використовувались філософські (діалектичний і метафізичний), загальнонаукові (емпіричні (опис, вимірювання, порівняння, спостереження), теоретичні (історичний, логічний, гіпотетичний, аргументація, формалізація), теоретико-емпіричні (аналізу і синтезу, індукції та дедукції, абстрагування, узагальнення, аналогії, конкретизації й класифікації) та конкретнонаукові (езотеричний, екзотеричний і цілісний) методи пізнання.

Результати. Вплив фіскального механізму на інвестиційні процеси здійснюється через його структурні складові, які спрямовані на вирішення конкретних інвестиційних завдань і одержання реального інвестиційного ефекту, що досягається завдяки фінансовим ресурсам, які формуються, розподіляються та використовуються економічними суб'єктами за сприяння держави.

Фіскальний механізм регулювання інвестиційних процесів охоплює специфічні форми, методи, інструменти та важелі, які нами узагальнено та відображено на рис. 1.

Враховуючи особливості структурних складових фіскального механізму, можна спрямовувати його вплив на інвестиційні процеси, ініціювати прискорення вкладення капіталу у відповідні галузі національного господарства, види діяльності, домагаючись в остаточному підсумку реалізації цілей і завдань фіскальної політики.

Обґрунтування структури фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів потребує чіткого розуміння змісту дефініцій «метод», «форма», «інструмент» і «важіль». Вони не є синонімами ані з точки зору семантики, ані з позиції фінансової науки. Проте серед науковців і досі відсутній консенсус щодо співвідношення згаданих понять, тому вважаємо за необхідне провести їх розмежування.

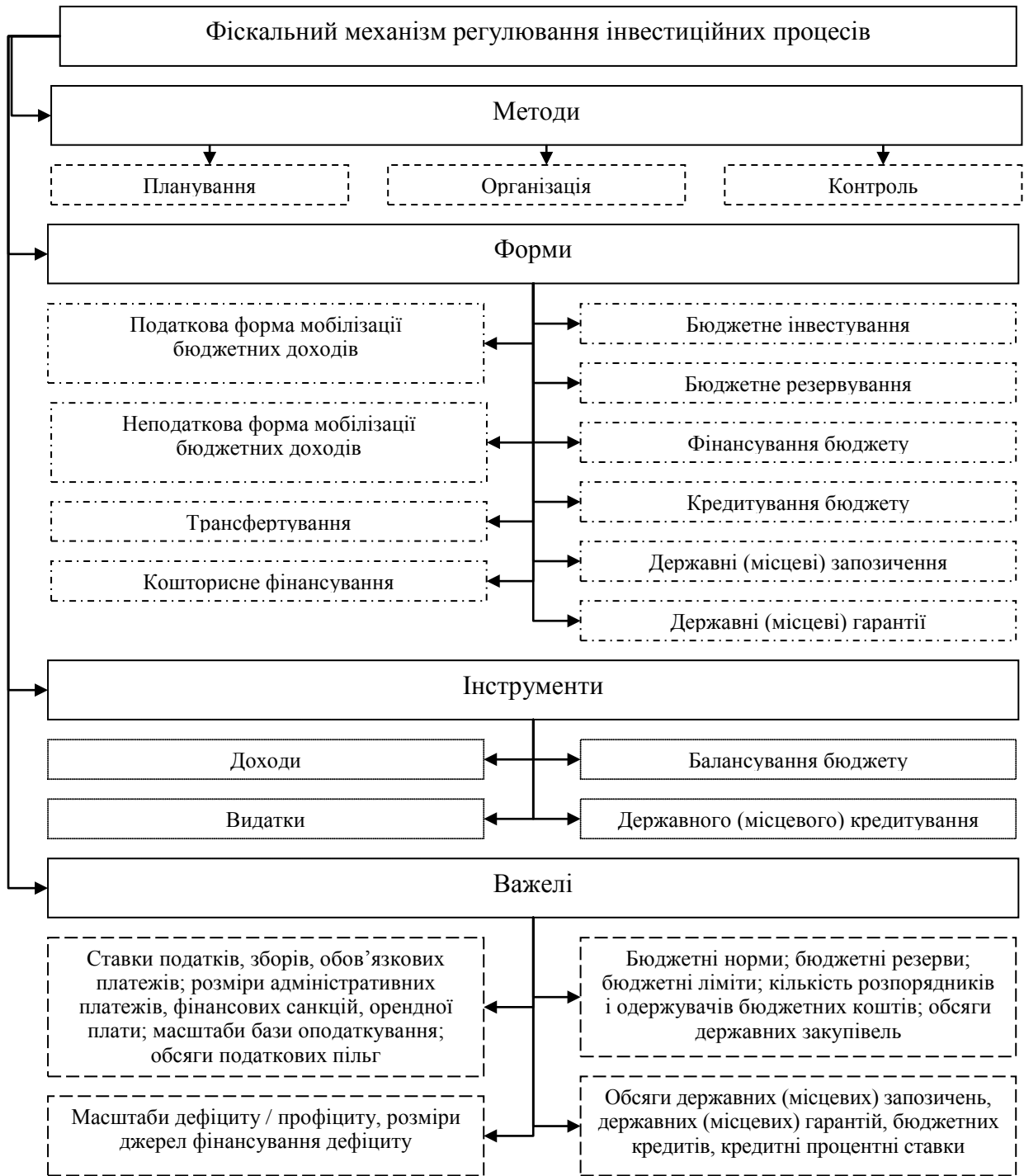

Рис. 1. Структурні складові фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів*

Fig. 1. Structural components of the fiscal mechanism for regulating the investment processes*

*Складено авторами самостійно

*Compiled by authors themselves

До структури фіскального механізму по аналогії із фінансовим механізмом науковці відносять різноманітні методи. Відзначимо, що поняття «метод» запозичене із західноєвропейських мов; нім. *methode*, англ. *method* через фр. *méthode*, що походять від лат. *methodus* «прийом, спосіб, метод», яке зводиться до грец. *μέθοδος* «шлях,

дослідження, метод» [1, с.451]. У тлумачних словниках термін «метод» трактують із кількох позицій [2, с.672; 3, с.664]:

1. Спосіб пізнання явищ природи та суспільного життя.
2. Прийом або система прийомів, що застосовується в якій-небудь галузі діяльності (науці, виробництві тощо).

3. Спосіб теоретичного дослідження або практичного здійснення чого-небудь.

4. Спосіб діяти, вчиняти певним чином, прийом.

У фінансовій науці дефініція «метод» використовується досить часто, проте не завжди відповідає сутності досліджуваного поняття, що призводить до його спрощення та неоднозначного трактування. Так, на думку Сунцової О. О., фінансові методи є «засобами впливу фінансових відносин на процеси суб'єктів господарювання та держави» [4, с.30]. Артус М. М. вважає, що фінансові методи виступають як «засоби впливу економічних відносин на суспільне виробництво» [5, с.54]. Проте дані тлумачення являються дискусійними, адже за своїм змістом термін «засіб» більше стосується інструментів, аніж методів фінансового механізму. Благун І. Г., Сорока Р. С., Слейко І. В. окреслюють фінансові методи як «організаційно-економічні форми забезпечення фінансової діяльності» [6, с.60]. Дропа Я. Б. і Макаренко У. Б. під фінансовим методом розуміють «форму вираження фінансових відносин, яка визначає конкретні способи формування й використання централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів для забезпечення діяльності всіх ланок фінансової системи» [7, с.92-93]. Однак такі пояснення ототожнюють метод і форму, які ми вважаємо окремими складовими фінансового механізму. Курилов К. Ю. під методами фінансового механізму розглядає «набір правил і процедур, що забезпечує досягнення мети функціонування фінансового механізму» [8, с.149]. Зазначене трактування за своїм змістом також більше підходить під визначення форми фінансового механізму. Бурденюк Т. і Свірський В. додають, що фінансові методи є «виявами дії фінансового механізму» [9, с.203], що відповідає їхньому змісту.

Більшість вчених акцентує увагу на тому, що термін «метод» необхідно характеризувати через термін «спосіб». Зокрема, Мельников В. Д. розглядає метод як «спосіб дії з виконання функцій управління, причому спосіб, найбільш раціональний у даних умовах» [10, с.59]. Грязнова А. Г. визначає фінансовий метод як «спосіб формування фінансових ресурсів і практичного здійснення операцій, пов'язаних з фінансами» [11, с.62]. Під'яблонська Л. М. пов'язує фінансовий метод із «способом впливу фінансових відносин на господарський процес, формування та використання грошових фондів» [12, с.103]. Климович В. П. окреслює фінансовий метод як «спосіб і прийом, за допомогою якого забезпечуються та контролюються процеси формування і використання фінансових ресурсів» [13, с.74-75]. Ми вважаємо, що використовувати поняття «метод» і «спосіб» у фінансовій науці можливо, але з урахуванням того, що спосіб – це лише сукупність дій, яку застосовують для виконання певної роботи, тоді як метод повинен передбачати сукупність дій, які дозволяють встановити зв'язок між метою роботи й факторами, що впливають на неї. У даному випадку доцільним є використання визначення, дане Момотюк Л. Є., яка визначає фінансовий метод як «цілеспрямовані, конкретні практичні дії у фінансовій сфері, комбінації різних фінансових інструментів, способи та прийоми, їхні взаємозв'язки та взаємоузгодженість для досягнення макроекономічних та макрофінансових цілей» [14, с.36].

Дискусії тривають і щодо складу методів фінансового механізму. Наразі сформувався три підходи до їх структурування – управлінський, організаційний і комплексний, які нами узагальнено та відображено у табл. 1.

За управлінським підходом до складових методів фінансового механізму відносять планування, оперативне управління, контроль, регулювання та забезпечення, асоціюючи

їх із способами впливу на формування, розподіл та використання фінансових ресурсів. Даний підхід використовують науковці, які розглядають фінансовий механізм як процес, у ході якого відбувається реалізація фінансової політики.

Таблиця 1

Підходи до структуривання методів фінансового механізму*

Table 1

Approaches to structuring the methods of the financial mechanism*

Підхід	Автор (и)	Методи фінансового механізму
Управлінський	Благун І. Г., Сорока Р. С., Слейко І. В. [6, с.60-61], Ганевич Є. М. [15, с.98], Кириленко О. П. [16, с.45], Романенко О. Р. [17, с.43]	Планування, оперативне управління, контроль, забезпечення, регулювання (Ганевич Є. М. додає також стимулювання та координування).
Організаційний	Сізов В. В. [18, с.32]	Мобілізація податкових і неподаткових платежів до доходів бюджетів; інвестування, страхування (хеджування), державне (муніципальне) запозичення, бюджетне кредитування, міжбюджетне фінансування, бюджетні інвестиції, державне та муніципальне замовлення.
	Асаул В. В., Дементьєв А. В., Молчанов Д. К. [19, с.83].	Оподаткування, фондоутворення, інвестування.
	Дропа Я. Б., Макаренко У. Б. [7, с.92-93]	Бюджетне фінансування, кредитування, самофінансування, інвестування, оподаткування, страхування.
Комплексний (організаційно-управлінський)	Артус М. М. [5, с.54], Ганевич Є. М. [15, с.101], Ковальчук С. В., Форкун І. В. [20, с.72], Мамонтова І. В. [21, с.116], Мочаліна З. М., Склярчук Н. І., Федоренко І. А. [22, с.51]	Планування, прогнозування, управління, контроль, інвестування, кредитування, фінансування, самофінансування, оподаткування, трансфертні операції, система розрахунків, матеріальне стимулювання та відповідальність, страхування, заставні та трастові операції, оренда, лізинг, факторинг, ціноутворення, фондоутворення, дисконтування, взаємодія з засновниками, органами державного управління.

*Складено авторами самостійно

*Compiled by authors themselves

За організаційним підходом до компонентів методів фінансового механізму відносять оподаткування, інвестування, страхування, державне (муніципальне) запозичення, бюджетне кредитування, міжбюджетне фінансування, бюджетні інвестиції, державне та муніципальне замовлення тощо, пов'язуючи їх із способами упорядкування фінансових відносин. Такий підхід підтримують вчені, які трактують

фінансовий механізм як засіб організації фінансових відносин, які складаються в процесі реалізації фінансової політики.

Комплексний підхід є органічним поєднанням управлінського та організаційного підходів, прихильники якого вважають фінансовий механізм процесом організації фінансових відносин, завдяки якому відбувається мобілізація, розподіл і використання фінансових ресурсів з метою досягнення завдань, визначених фінансовою політикою.

Щодо методів фіскального механізму, то ні їхній зміст, ні склад до цих пір науковцями не обґрунтовано на належному теоретичному рівні. Так, Момотюк Л. Є. у складі фінансових методів розрізняє фіскальні (бюджетно-податкові), які забезпечують рух грошових коштів до бюджету та видатків з нього, регулюють та підтримують макроекономічні та макрофінансові пропорції, рівновагу між сукупним попитом і пропозицією, змінюють співвідношення між розподілом і перерозподілом ВВП [14, с.37], проте на їх сутності й складових науковець не акцентує уваги, а тільки зазначає, що вони реалізуються завдяки сукупності бюджетних і податкових інструментів та їх мобільної комбінації. Сидорович О. до методів фіскального механізму відносить планування, прогнозування, регулювання, контроль, облік і аналіз тобто розглядає їх у межах управлінського підходу [23, с.18].

Виходячи із вищезазначеного під методом фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів ми розуміємо спосіб, за допомогою якого забезпечується управлінський вплив на формування, розподіл і використання фінансових ресурсів бюджету та відбувається стимулювання/дестимулювання інвестицій. Оскільки фіскальний механізм у нашому випадку спрямований на регулювання інвестиційних процесів, тобто забезпечення відповідного управлінського процесу, тому до методів такого механізму ми відносимо:

1. Планування – сукупність заходів із визначення пропорцій розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту через бюджети, обсягів і джерел формування надходжень бюджетів, обсягів і напрямів здійснення витрат бюджетів, масштабів перерозподілу бюджетних коштів між рівнями бюджетів, галузями національної економіки, окремими верствами населення, величини дефіциту / профіциту бюджетів, необхідності та розмірів державного кредитування. У частині формування бюджетних надходжень, планування забезпечує розподіл валового внутрішнього продукту таким чином, щоб задовольнити фіскальні інтереси держави та інвестиційні інтереси інших суб'єктів економіки. У частині здійснення бюджетних видатків планування уможливорює здійснення бюджетної інвестиційної підтримки пріоритетних галузей національної економіки. У частині балансування бюджетів планування повинно орієнтуватися на формування свідомого активного бюджетного дефіциту або профіциту. У частині державного кредитування планування забезпечує інвестиційну спрямованість залучення та надання позикових ресурсів.

2. Організація – сукупність заходів із забезпечення своєчасного та повного надходження податкових і неподаткових доходів до бюджетів, раціонального перерозподілу бюджетних коштів між рівнями бюджетної системи та суб'єктами економіки, ефективного та цільового фінансування бюджетних видатків, збалансування бюджетів, надання кредитів з бюджету та отримання кредитів до бюджету. У частині формування бюджетних надходжень організація передбачає здійснення впливу на платників, щоб вони сумлінно та законослухняно сплачували податкові та неподаткові платежі до бюджетів. У частині здійснення бюджетних видатків організація полягає у цілеспрямованому витрачанні бюджетних коштів, зокрема на інвестиційні цілі. У частині балансування бюджетів організація спрямована на недопущення тимчасових касових розривів і фінансування дефіциту бюджетів. У частині державного кредитування організація забезпечує обслуговування та погашення державних

зобов'язань та зобов'язань перед державою.

3. Контроль – сукупність заходів щодо об'єктивної оцінки ефективності та перевірки дотримання законності, обґрунтованості й доцільності формування, розподілу та використання фінансових ресурсів бюджетів, а також виявлення резервів збільшення бюджетних надходжень і економії бюджетних витрат. У частині формування бюджетних надходжень контроль передбачає перевірку правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків, зборів, інших неподаткових платежів до бюджетів. У частині здійснення бюджетних видатків контроль означає перевірку фінансової дисципліни та виявлення відхилень від встановлених норм, правил, вимог чи завдань у процесі витрачання бюджетних коштів. У частині балансування бюджетів контроль полягає у встановленні порушень законодавчих вимог щодо затвердження бюджетів з дефіцитом або профіцитом. У частині державного кредитування контроль передбачає перевірку дотримання законності надання кредитів з бюджету та отримання кредитів до бюджету, а також прийняття рішень, що призвели до перевищення граничних обсягів державного боргу чи граничних обсягів надання державних гарантій.

Найбільш спірною та найменш виокремлюваною складовою фіскального механізму, подібно до фінансового механізму, є його форми. Звертаючись до тлумачних словників, відзначимо, що поняття «форма» має значну різноманітність трактувань, а саме [24, с.617; 3, с.1543]:

1. Обриси, контури, зовнішні межі предмета, що визначають його зовнішній вигляд.
2. Пристрій, шаблон, за допомогою якого чому-небудь надають певних обрисів, якогось вигляду.
3. Тип, будова, спосіб організації чого-небудь; зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю, змістом.
4. Спосіб існування змісту, його внутрішня структура, організація і зовнішній вираз.
5. Спосіб здійснення, виявлення будь-якої дії.
6. Суворо встановлений порядок у будь-якій справі.

Серед представників фінансової науки Бурденюк Т. і Свірський В. зазначають, що «фінансові методи конкретизуються у формах їх вияву» [9, с.203]. Грязнова А. Г. трактує форми організації фінансових відносин як «зовнішній порядок їхньої організації, тобто встановлення порядку акумуляції, перерозподілу та використання фінансових ресурсів і умов його реалізації на практиці» [11, с.61]. Зокрема зазначені науковці вважають, що у ході організації бюджетних відносин використовуються різні форми надання бюджетних коштів і залучення коштів до бюджету, форми надходження коштів в процесі міжбюджетного розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів.

У фіскальній сфері до розуміння змісту поняття «форма» як складової фіскального механізму сформувалося три підходи.

З першим підходом форми фіскального механізму ототожнюють із способом впливу держави на соціальні та економічні процеси. Так, Ватагович М. у складі фіскального механізму виокремлює дві основних форми впливу держави на діяльність господарюючих суб'єктів: прямого (через втручання держави безпосередньо у мікроекономічну модель функціонування суб'єкта господарювання, у процес його господарської діяльності) та опосередкованого (через спрямоване коригування умов функціонування суб'єктів господарювання, вплив на ринкове середовище, мікроекономічну модель ринку) [25, с.67]. Тропіна В. Б. також відзначає, що в умовах розвиненої економіки, зазвичай, застосовуються прямі й опосередковані форми фіскального впливу на соціальні процеси. До прямих форм належать: мобілізація

податкових доходів до бюджетів; фінансування видатків; фінансові санкції за порушення фіскального законодавства; бюджетні трансферти. До опосередкованих методів відносяться: акумулювання неподаткових доходів до бюджетів; бюджетні кредити; зростання фонду оплати праці у бюджетній сфері; надання пільг окремим верствам населення тощо [26, с.81-82]. Проте, на наш погляд, зазначені форми більше стосуються безпосередньо фіскального регулювання як сукупності заходів прямого та опосередкованого впливу на соціально-економічні процеси, а не фіскального механізму як органічного поєднання регулятивної та забезпечувальної складових.

За другим підходом форми фіскального механізму асоціюють із способами організації його внутрішньої структури. Так, Тропіна В. Б. і Осецька Д. виокремлюють основні функціональні форми фіскального механізму: бюджетний механізм, податковий механізм і механізм формування та використання державних позабюджетних фондів цільового призначення [26, с.81; 27, с.113]. Однак, у даному випадку, надається перевага внутрішній організації фіскального механізму, а не способу чи порядку виявлення його дії.

За третім підходом форми фіскального механізму пов'язують із відповідними організаційно-економічними структурами, які дають можливість упорядковувати фіскальні відносини та активно впливати на характер розвитку суспільного виробництва. Так, Масліченко С. О. до таких форм управління фіскальними відносинами включає: планування; важелі та стимули; показники та нормативи; контроль; правовий режим функціонування фіскальних відносин. Зазначені організаційно-економічні форми функціонування фіскальних відносин, на думку науковця, утворюють внутрішню структуру фіскального механізму [28, с. 7]. Зазначений автор, на нашу думку, занадто узагальнив форми фіскального механізму, включивши до нього і методи, і інструменти, і важелі управлінського впливу.

Узагальнюючи вищезазначене під формою фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів ми розуміємо порядок організації процесу формування, розподілу та використання фінансових ресурсів бюджетів та здійснення впливу на стимулювання / дестимулювання інвестицій. До форм фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів, на наш погляд, входять:

1. Податкова форма мобілізації бюджетних доходів (оподаткування) передбачає встановлення та справляння податків і зборів до бюджетів, включаючи визначення їхніх видів і елементів відповідно до податкового законодавства. Відзначимо, що вітчизняне законодавство, зокрема Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» даний обов'язковий платіж не відносить до системи оподаткування [29], тому для уникнення термінологічної плутанини, ми також встановлення й адміністрування цього внеску до оподаткування включати не будемо.

2. Неподаткова форма мобілізації бюджетних доходів охоплює встановлення та адміністрування усіх доходів з неподаткових джерел включаючи неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та офіційні трансферти з-за кордону, а також єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

3. Трансфертування відповідно до Бюджетного кодексу України означає безоплатну і безповоротну передачу коштів з одного бюджету до іншого у вигляді дотацій, субвенцій та інших трансфертів. Офіційні трансферти з-за кордону (від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ) ми не відносимо до цієї форми фіскального механізму, оскільки вони мають зовсім іншу (неподаткову) природу. Трансфертування фактично не формує доходів бюджетів, а лише здійснює їх перерозподіл, тоді як офіційні трансферти з-за кордону є джерелом формування бюджетних доходів .

4. Кошторисне фінансування передбачає спрямування бюджетних коштів згідно із затвердженими бюджетами та бюджетними розписами розпорядникам та отримувачам бюджетних коштів на цілі, передбачені їхніми головними фінансовими планами – кошторисами.

5. Бюджетне інвестування полягає у вкладенні бюджетних коштів у відтворення (зокрема придбання, будівництво, капітальний ремонт) основного капіталу з метою зростання державних (муніципальних) активів і реалізації загальнодержавних (муніципальних) завдань.

6. Бюджетне резервування означає формування та використання запасів бюджетних коштів. Так, відповідно до Бюджетного кодексу України, у складі державного бюджету (обов'язково) та місцевих бюджетів (за рішенням місцевих рад) формуються резервні фонди для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру і не могли бути передбачені під час складання проектів бюджетів [30]. Згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» з метою забезпечення фінансової стабільності Пенсійного фонду формується його резерв коштів, який складається з резерву коштів для поточних потреб та резерву коштів для покриття дефіциту бюджету Пенсійного фонду в майбутніх періодах [31]. Також Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [32] і Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» [33] з метою забезпечення фінансової стабільності Фонду соціального страхування України та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття формується резерв їхніх коштів.

7. Фінансування бюджету, як визначає Бюджетний кодекс України, включає формування надходжень і здійснення витрат бюджету, пов'язаних із зміною обсягу боргу, обсягів депозитів і цінних паперів, коштів від приватизації державного майна (щодо державного бюджету), зміну залишків бюджетних коштів, які використовуються для покриття дефіциту бюджету або визначення профіциту бюджету [30].

8. Кредитування бюджету, як зазначено у Бюджетному кодексі України, охоплює операції з надання коштів з бюджету на умовах повернення, платності та строковості, внаслідок чого виникають зобов'язання перед бюджетом, та операції з повернення таких коштів до бюджету [30].

9. Державне (місьцеве) запозичення згідно із Бюджетним кодексом України містить операції, пов'язані з отриманням до державного (окремих місцевих) бюджетів кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування державного або окремих місцевих бюджетів [30].

10. Державне (місьцеве) гарантування у відповідності до Бюджетного кодексу України передбачає зобов'язання гаранта повністю або частково виконати боргові зобов'язання суб'єкта господарювання – резидента України перед кредитором у разі невиконання таким суб'єктом його зобов'язань за кредитом (позикою), залученим під державну чи місцеву гарантію [30].

Найбільш досліджуваною складовою фіскального механізму, як і фінансового механізму загалом, є його інструменти. Наголосимо, що етимологія поняття «інструмент» свідчить, що воно є запозиченням з латинської мови через посередництво польської, а також німецької та французької (нім. Instrument, Instrumentalist, instrumental, instrumentieren, фр. instrument, instrumental, instrumentation), лат. īnstrūmentum «знаряддя», пов'язане з дієсловом īnstrūo «споруджую, озброюю, будую» [34, с.309]. Відповідним чином термін «інструмент» визначається у тлумачних словниках поняття «інструмент» розглядають з кількох позицій [2, с.34; 3, с.499]:

1) як знаряддя для праці; сукупність таких знарядь;

2) як засіб, спосіб для досягнення чогось.

У фінансовій науці трактування дефініції «інструмент» як складової фінансового механізму відповідає тлумачним словникам. Так, Артус М. М. відзначає, що фінансові інструменти є «засобами, що застосовуються для виконання завдань, передбачених фінансовою політикою» [5, с.54]. Сізов В. В. говорить про фінансові інструменти як «засоби, за допомогою яких реалізуються форми і методи державного (муніципального) фінансового механізму, здійснюється розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів» [18, с.32]. Бурденюк Т. і Свірський В. стверджують, що «дія фінансових методів виявляється у фінансових інструментах» [9, с.203]. Тарабарін О. А., Курилова А. О., Курилов К. Ю. під інструментами фінансового механізму розуміють його складову, яка перетворює фінансові ресурси та інформацію, які надходять у механізм, для подальшої передачі за межі фінансового механізму та / або для інших елементів фінансового механізму [35, с.54].

Науковці, як досліджували фіскальний механізм, також звертали увагу на його інструменти. Так, Канцур І. в якості інструментів фіскального механізму розглядала «певні засоби, які застосовуються державою для виконання своїх функцій, тобто це конкретні способи впливу на процес формування ресурсів бюджету, їх розміщення та ефективне використання, стимулюючи або обмежуючи при цьому характер дії» [36, с.124]. Канцур І. серед інструментів фіскального механізму виокремлює бюджетні інструменти (бюджетні плани, бюджетні норми та нормативи, доходи бюджету, видатки бюджету, бюджетні санкції, бюджетний контроль, міжбюджетний баланс, автоматизація бюджетного процесу) та податкові інструменти (суб'єкти оподаткування, об'єкти оподаткування, ставки податків і зборів, види податків і зборів, податкові пільги, податкові санкції, податкові консультації, податковий контроль, автоматизація оподаткування, спеціальні податкові режими) [36, с.124]. Демиденко Л. до фіскальних інструментів відносить податки і збори, державні позики, кошторисне фінансування, державі субсидії (субвенції, дотації), державні допомоги, державні інвестиції [37, с.37]. Сидорович О. до інструментів фіскального механізму відносить базові (суб'єкти оподаткування, об'єкти оподаткування, податкова ставка, порядок обчислення податку) та регулятивні (податкові пільги, податкова база, терміни сплати, податкова квота, спеціальні режими оподаткування, податкові стимули [23, с.18]. Ватагович М. виокремлює такі фіскальні засоби (інструменти): бюджетне фінансування участі держави у капіталі; бюджетне фінансування державних закупівель; бюджетні дотації та субсидії; державне пільгове кредитування; державне гарантування кредитів; встановлення знижених ставок оподаткування та їх зміна; встановлення податкових пільг та пільгових підсистем оподаткування, запровадження податкових канікул; встановлення фіскально-адміністративних правил та санкцій за їх порушення [25, с.67-68]. На наш погляд, під тлумачення поняття «інструмент» як знаряддя чи засобу не підпадають суб'єкти економіки, які приводять в дію дані засоби, тому інструментами фіскального механізму вони не можуть бути. Крім того, інструментами фіскального механізму не можуть бути процеси, які відбуваються завдяки певним інструментам. Так, податковий контроль реалізовується через такий інструмент як перевірки, автоматизація оподаткування – через інформаційні технології, бюджетне фінансування – через бюджетні витрати тощо.

Базуючись на вищезазначеному під інструментом фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів ми розуміємо засіб, завдяки якому здійснюється формування, розподіл і використання фінансових ресурсів бюджетів, а також вплив на стимулювання / дестимулювання інвестицій. До інструментів фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів ми відносимо:

1) доходні інструменти (конкретні види доходів відповідно до бюджетної

класифікації);

2) видаткові інструменти (конкретні види видатків відповідно до бюджетної класифікації);

3) балансуючі бюджет інструменти (дефіцит, профіцит);

4) інструменти держаного кредитування (державні (місцеві) запозичення, державні (місцеві) гарантії, бюджетні кредити).

Зарубіжні вчені визначають, що вплив інструментів фіскального механізму на розвиток національної економіки, зокрема на сукупний попит і сукупну пропозицію, обумовлює виникнення мультиплікаторів – коефіцієнтів, що відображають залежність між фіскальними інструментами та сукупним попитом і пропозицією.

До мультиплікаторів сукупного попиту Бейд Р. і Паркін М. відносять [38, с.534-535]:

1) мультиплікатор державних витрат (збільшення державних витрат стимулює зростання сукупного попиту, що призводить до реального зростання ВВП і спонукає до збільшення споживчих витрат, що обумовлює подальше збільшення сукупного попиту);

2) податковий мультиплікатор (зменшення податків збільшує сукупний дохід, що збільшує споживчі витрати, а отже і сукупний попит, тобто має вплив, подібний до зростання державних витрат);

3) мультиплікатор трансфертних платежів (збільшення трансфертних платежів збільшує сукупний дохід, що збільшує споживчі витрати, а отже і сукупний попит, тобто має вплив, подібний до зростання державних витрат);

4) збалансований мультиплікатор бюджету (одночасний вплив податків і державних витрат на сукупний попит, за якого спостерігається бюджетний баланс).

Водночас серед мультиплікаторів сукупної пропозиції Бейд Р. і Паркін М. виокремлюють [38, с.537-538]:

1) побічний мультиплікатор державних витрат (збільшення державних витрат на правопорядок, соціальну сферу та інфраструктуру обумовлює зростання соціальних послуг і виробничих можливостей, що збільшує реальний ВВП і сукупну пропозицію);

2) побічний податковий мультиплікатор (скорочення податків посилює стимули до зайнятості, розширення підприємницької діяльності, що обумовлює зростання реального ВВП і збільшує сукупну пропозицію);

3) державний побічний мультиплікатор пропозиції (розширення масштабів діяльності держави за рахунок зростання продуктивних державних витрат призводить до зростання реального ВВП і сукупної пропозиції навіть за умови збільшення податків).

До фіскального механізму, за аналогією із фінансовим механізмом, включаються також важелі. У тлумачних словниках поняття «важіль» розглядають з кількох позицій [39, с.277; 3, с.107]:

1. Найпростіше знаряддя у вигляді стрижня, що може обертатися навколо нерухомої точки опори і служить для піднімання, підважування чого-небудь, зрівноважуючи більшу силу за допомогою меншої.

2. Значний за ступенем, силою прояву.

3. Засіб, яким можна надати дії, сприяти розвитку чого-небудь або поживити, підсилити діяльність кого-, чого-небудь.

4. Стрижень з рукояткою для регулювання чого-небудь, для управління чим-небудь.

5. Засіб впливу на кого-, що-небудь (зазвичай стимулюючий дії, діяльність).

Представники фінансової науки не мають однозначного трактування поняття «фінансовий важіль». Так, Під'яблонська Л. М. розглядає фінансові важелі як

«інструменти, які застосовуються в фінансових методах» [12, с.103], тобто ототожнюють інструменти та важелі фінансового механізму. Кириленко О. П., Благун І. Г., Сорока Р. С., Єлейко І. В. визначають фінансові важелі як «форми розподілу і перерозподілу створеної вартості» [16, с.47; 6, с. 61], тобто уподібнюють форми та важелі фінансового механізму. Тарабарін О. А., Курилова А. О., Курилов К. Ю. відзначають, що фінансові важелі правильніше розглядати не як окремих елементів фінансового механізму, а як один із різновидів більшої сукупності елементів – інструментів фінансового механізму [35, с.54]. Подібним чином розмірковує Артус М. М., який говорить, що «фінансові важелі діють у межах фінансового інструменту, за допомогою яких можна спонукати або обмежити певну діяльність» [5, с.54]. Бурденюк Т. і Свірський В. підтримуючи попередніх науковців, стверджують, що «фінансові важелі приводять у дію фінансові інструменти та поділяються на стимули і санкції» [9, с.203]. Курилов К.Ю. додає, що «фінансові важелі являють собою засоби кількісного і якісного впливу на фінансові відносини та фонди грошових коштів і мають конкретні мірні характеристики» [8, с.148].

Щодо фіскального механізму, то його важелі розглядає Демиденко Л. і відносить до них ставки податків; пільги і санкції; порядок обчислення і сплати податків; ставки державних позик; умови випуску й погашення державних позик; принципи і порядок кошторисного фінансування; критерії та умови надання державних субсидій (субвенцій, дотацій); порядок призначення, нарахування й виплати державної допомоги; критерії оцінки державних інвестиційних проектів; умови тендеру та фінансування державних інвестиційних проектів [37, с.37].

Враховуючи вищесказане, під важелем фіскального механізму регулювання інвестиційного розвитку економіки ми розуміємо засіб, завдяки якому підсилюється дія фіскального інструменту, яка може мати як стимулювальний, так і стримувальний характер. Серед важелів фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів ми виокремлюємо:

1) у межах доходних інструментів (ставки податків, зборів, обов'язкових платежів; розміри адміністративних платежів, фінансових санкцій, орендної плати; масштаби бази оподаткування; обсяги податкових пільг і т. п.);

2) у межах видаткових інструментів (бюджетні норми; бюджетні резерви; бюджетні ліміти; кількість розпорядників і одержувачів бюджетних коштів; обсяги державних закупівель і т. п.);

3) у межах балансуєчих бюджет інструментів (масштаби дефіциту / профіциту, розміри джерел фінансування дефіциту і т. п.);

4) у межах інструментів державного кредитування (обсяги державних (місцевих) запозичень, державних (місцевих) гарантій, бюджетних кредитів, кредитні процентні ставки і т.п.).

Отже, структурні складові фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів відповідним чином організують й упорядковують формування, розподіл і використання фінансових ресурсів бюджетів і здійснюють різноспрямований вплив на реалізацію інвестицій.

Висновки. Фіскальний механізм завдяки дії своїх структурних складових (методів, форм, інструментів і важелів) здійснює вплив на інвестиційні процеси в державі. Неоднозначність трактування змісту структурних складових фіскального механізму унеможливила повноцінне дослідження регулювальної дії останнього на здійснення інвестицій. Тому нами було обґрунтовано, що під методом фіскального механізму варто розуміти спосіб, за допомогою якого забезпечується управлінський вплив на формування, розподіл і використання фінансових ресурсів бюджету та відбувається стимулювання / дестимулювання інвестицій. Форму фіскального

механізму доцільно визначати як порядок організації процесу формування, розподілу та використання фінансових ресурсів бюджетів та здійснення впливу на стимулювання / дестимулювання інвестицій. Інструментом фіскального механізму необхідно вважати засіб, завдяки якому здійснюється формування, розподіл і використання фінансових ресурсів бюджетів, а також вплив на стимулювання / дестимулювання інвестицій. Під важелем фіскального механізму варто вбачати засіб, завдяки якому підсилюється дія фіскального інструменту, яка може мати як стимулювальний, так і стримувальний характер. Зазначимо, що кожна структурна складова фіскального механізму складається із елементів, кожен з яких має свій вплив на інвестиційні процеси.

1. Етимологічний словник української мови : В 7 т. / редкол. О. С. Мельничук (голов. ред.) та ін. К.: Наукова думка, 1983. Т. 3: Кора – М / укл.: Р. В. Болдирев та ін. 1989. 552 с.
2. Словник української мови: в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. К.: Наукова думка, 1970-1980. Т. 4 : І – М / ред. тому: А. А. Бурячок, П. П. Доценко. 1973. 840 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ Перун, 2005. 1728 с.
4. Сунцова О. О. Фінансові методи в регулюванні економічного розвитку країни. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. №2 (140). С. 29-33.
5. Артус М. М. Фінанси : навч. посіб. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 198 с.
6. Благун І. Г., Сорока Р. С., Єлейко І. В. Фінанси : навч. посіб. Львів : Магнолія, 2007. 326 с.
7. Дропа Я. Б., Макаренко У. Б. Сутність і методи фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку України. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 1 (69). С. 91-98.
8. Курилов К. Ю. Финансовый механизм, его содержание и основные компоненты. *Вестник Волжского университета им. В. Н. Татищева*. 2011. № 24. С. 146-152.
9. Бурденюк Т., Свірський В. Теоретичні засади фінансового механізму. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10. Ч. 2. С. 201-205.
10. Мельников В. Д. Финансы : учебник. Алматы : [б.и], 2011, 451 с.
11. Грязнова А. Г., Маркина Е. В., Седова М. Л. и др. Финансы : учебник / под ред. А. Г. Грязновой, Е. В. Маркиной. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Финансы и статистика, 2012. 496 с.
12. Подъяблонская Л. М. Финансы : учебник. М.: Юнити, 2011. 407 с.
13. Климович В. П. Финансы, денежное обращение и кредит : учебник. 4-е изд., перераб. и доп. М.: ИД «ФОРУМ»: ИНФРА-М, 2015. 336 с.
14. Момотюк Л. С. Роль фінансових методів та інструментів у забезпеченні економічного зростання. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2015. №3. С. 35-41.
15. Ганевич Е. М. Финансы : курс лекций. Одеса : Пальмира, 2009. 520 с.
16. Кириленко О. П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика) : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2000. 243 с.
17. Романенко О. Р. Фінанси : підручник. 4-те вид. К.: Центр учбової літератури, 2009. 312 с.
18. Сизов В. В. Финансы : учеб. пособ. 2-е изд.-е., перераб. и доп. Томск : Издательство Томского государственного педагогического университета, 2013. 406 с.
19. Асаул В. В., Дементьев А. В., Молчанов Д. К. Финансы, денежное обращение и кредит : учеб. пособ. / под ред. В. В. Асаул. Санкт-Петербург : СПбГАСУ, 2010. 322 с.
20. Ковальчук С. В., Форкун І. В. Фінанси : навч. посіб. Львів : «Новий Світ-2000», 2006. 568 с.
21. Баранова В. Г., Волохова І. С., Хомутенко В. П. та ін. Фінанси : навч. посіб.: в 2 ч. / за заг. ред. В. Г. Баранової. Одеса : Атлант, 2015. Ч. 1. 344с.
22. Мочаліна З. М., Склярчук Н. І., Федоренко І. А. Фінанси : навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2008. 392 с.
23. Сидорович О. Ю. Роль податкових елементів фіскального механізму в досягненні завдань сталого економічного розвитку. *Схід*. 2017. №4 (150). С. 17-25.
24. Словник української мови : в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наукова думка, 1970-1980. Т. 10 : Т – Ф / ред. тому: А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк. 1979. 658 с.
25. Ватагович М. Фіскальний механізм підтримки виробників: сутність і структура. *Світ фінансів*. 2019. Вип. 1 (58). С. 63-75.
26. Тропіна В. Б. Суспільні фінанси в реалізації соціальної функції держави. *Чернігівський науковий часопис. Серія І: Економіка і управління*. 2011. №2 (2). С. 77-84.
27. Осецька Д. Інституційна модернізація фіскальної політики України. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2014. Вип. 31. Ч. 2. С. 111-116.
28. Масліченко С. О. Фіскальний механізм у системі державного регулювання : автореф. дис. ... канд...

- екон. наук : 08.01.01. Київ, 2002. 19 с.
29. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. №2464-VI. Дата оновлення: 10.06.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> (дата звернення: 20.10.2021).
 30. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI. Дата оновлення: 29.09.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 20.10.2021).
 31. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. №1058-IV. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (дата звернення: 20.10.2021).
 32. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 р. №1105-XIV. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14> (дата звернення: 20.10.2021).
 33. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України від 02.03.2000 р. №1533-III. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14> (дата звернення: 20.10.2021).
 34. Етимологічний словник української мови : В 7 т. / редкол. О. С. Мельничук (голов. ред.) та ін. К. Наукова думка, 1985. Т. 2: Д – Кошці / укл.: Н. С. Родзевич та ін. 1985. 572 с.
 35. Тарабарин О. А., Курилова А. А., Курилов К. Ю. Теоретические основы формирования финансового механизма управления. *Вестник УГАЭС. Наука. Образование. Экономика. Серия: Экономика*. 2012. №2 (2). С. 49-60.
 36. Канцур І. Фіскальний механізм: сутність, інструменти та принципи його дії. *Світ фінансів*. 2015. №4. С. 117-129.
 37. Демиденко Л. Фіскальні стимули сприяння інноваціям в умовах європейської інтеграції. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2012. №132. С. 36-38.
 38. Bade R., Parkin M. *Essential Foundations of Economics* : textbook. 6th ed. New Jersey : Pearson Education Inc., 2013. 626 p.
 39. Словник української мови : в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. К.: Наукова думка, 1970-1980. Т. 1 : А – В / ред. тому: П. Й. Горецький та ін. 1970. 799 с.

References

1. Melnychuk, O.S. (ed.). *Etymological dictionary of the Ukrainian language*. Vol. 3. Kyiv, Scientific thought, 1989.
2. Bilodid, I.K. (ed.). *Dictionary of the Ukrainian language*. Vol. 4. Kyiv, Scientific thought, 1973.
3. Busel, V.T. (ed.). *Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language*. Kyiv, Irpin, VTF Perun, 2005.
4. Suntsova, O.O. "Financial methods in regulating the economic development of the country." *Actual economic problems*, no. 2 (140), 2013, pp. 29-33.
5. Artus, M.M. *Finance*. Kyiv, European University Publishing House, 2005.
6. Blahun, I.H., Soroka, R.S., and I.V. Yeleiko. *Finance*. Lviv, Magnolia, 2007.
7. Dropa, Ya.B., and U.B. Makarenko. "The essence and methods of financial support of socio-economic development of Ukraine." *Problems of system approach in economy*, no. 1 (69), 2019, pp. 91-98.
8. Kurilov, K. Iu. "Financial mechanism, its content and main components." *Bulletin of the Volga University named by V. N. Tatishchev*, no. 24, 2011, pp. 146-152.
9. Burdeniuk, T., and M.Svirskiyi. "Theoretical principles of the financial mechanism." *Economic analysis*, no. 10, vol. 2, 2012, pp. 201-205.
10. Melnikov, V.D. *Finance*. Almaty, 2011.
11. Griaznova, A.G., et al. *Finance*, ed. A.G. Griaznova and E.V. Markina. 2nd ed. Moscow, Finance and Statistics, 2012.
12. Podieablonskaia, L.M. *Finance*. Moscow, Unity, 2011.
13. Klimovich, V.P. *Finance, money circulation and credit*. 4th ed. Moscow, PH "FORUM": INFRA-M, 2015.
14. Momotiuk, L.Ye. "The role of financial methods and tools in ensuring economic growth." *Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Auditing*, no. 3, 2015, pp. 35-41.
15. Hanevych, Ye.M. *Finance*. Odessa, Palmira, 2015.
16. Kyrylenko, O.P. *Finance (Theory and domestic practice)*. Ternopil, Economic thought, 2000.
17. Romanenko, O.R. *Finance*. 4th ed. Kyiv, Center for Educational Literature, 2009.
18. Sizov, V.V. *Finance*. 2nd ed. Tomsk, Tomsk State Pedagogical University Publishing House, 2013.
19. Asaul, V.V., Dementev, A.V., and D.K. Molchanov. *Finance, money circulation and credit*. Saint Petersburg, Saint Petersburg State University of Architecture and Civil Engineering, 2010.
20. Kovalchuk, S.V., and I.V. Forkun. *Finance*. Lviv, "New World-2000", 2006.

21. Baranova, V.V., et al. *Finance*, ed. V.V. Baranova. P. 1. Odessa, Atlant, 2015.
22. Mochalina, Z.M., Skliaruk, N.I., and I.A. Fedorenko. *Finance*. Kharkiv, Kharkiv National Academy of Municipal Economy, 2008.
23. Sydorovych, O.Yu. "The role of tax elements of the fiscal mechanism in achieving the goals of sustainable economic development." *West*, no. 4 (150), 2017, pp. 17-25.
24. Bilodid, I.K. (ed.). *Dictionary of the Ukrainian language*. Vol. 10: T – F. Kyiv, Scientific thought, 1979.
25. Vatahovych, M. "Fiscal mechanism to support producers: essence and structure." *The world of finance*, no. 1 (58), 2019, pp. 63-75.
26. Tropina, V.B. "Public finance in the implementation of the social function of the state." *Chernihiv scientific journal. Series 1: Economics and Management*, no. 2 (2), 2011, pp. 77-84.
27. Osetska, D. "Institutional modernization of fiscal policy of Ukraine." *Formation of a market economy in Ukraine*, no. 31, vol. 2, 2014, pp. 111-116.
28. Maslichenko, S.O. *Fiscal mechanism in the system of state regulation*. 2002. Kyiv, Kyiv National Economic University, PhD dissertation.
29. "On the collection and accounting of a single contribution to the compulsory state social insurance no.2464-VI of 08 July 2010". Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17. Accessed 20 Oct. 2021.
30. "Budget Code of Ukraine no.2456-VI of 08 July 2010". Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17. Accessed 20 Oct. 2021.
31. "On compulsory state pension insurance no.1058-IV of 09 July 2003". Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15. Accessed 20 Oct. 2021.
32. "On compulsory state social insurance no.1105-XIV of 23 Sept. 1999". Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14. Accessed 20 Oct. 2021.
33. "On compulsory state social insurance in case of unemployment no.1533-III of 02 March 2000". Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14. Accessed 20 Oct. 2021.
34. Melnychuk, O.S. (ed.). *Etymological dictionary of the Ukrainian language*. Vol. 2: D – Koptsi. Kyiv, Scientific thought, 1985.
35. Tarabarin, O.A., Kurilova, A.A., and K.Iu.Kurilov. "Theoretical foundations of the formation of a financial management mechanism." *USAES Bulletin. The science. Education. Economy. Series: Economics*, no. 2 (2), 2012, pp. 49-60.
36. Kantsur, I. "Fiscal mechanism: essence, tools and principles of its operation." *The world of finance*, no. 4, 2015, pp. 117-129.
37. Demydenko, L. "Fiscal stimulus to promote innovation in the context of European integration". *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series: Economics*, no. 132, 2012, pp. 36-38.
38. Bade, R. and Parkin, M. *Essential Foundations of Economics*. 6th ed. New Jersey, Pearson Education Inc., 2013.
39. Bilodid, I.K. (ed.). *Dictionary of the Ukrainian language*. Vol. 1: A – V. Kyiv, Scientific thought, 1970.

УДК 336.1

doi: 10.15330/apred.2.17.46-56

Малецька О.І.

ВЗАЄМОДІЯ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Львівський національний аграрний університет,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку та оподаткування,
вул. В.Великого, 1, м. Львів,
80381, Україна,
тел.: 0973303771,
e-mail: Oliamal@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-0004-7605